

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

20 juni 2001

GEDACHTEWISSELING

**met mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming,
over de implementatie van de Sorbonne- en Bolognaverklaring
en over de Conferentie van Europese ministers bevoegd voor het hoger onderwijs
in Praag op 19 mei 2001**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door de heer Luc Martens**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Gilbert Vanleenhove.

Vaste leden :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heren
Luc Martens, Gilbert Vanleenhove ;

de heer Julien Demeulenaere, mevrouw Claudine De
Schepper, de heren André Moreau, Gilbert Van Baelen ;

de heren Pieter Huybrechts, Julien Librecht, Joris Van
Hauthem ;

de heren Lucien Suykens, André Van Nieuwkerke ;

de heer Ludo Sannen ;

de heer Kris Van Dijck.

Plaatsvervangers :

mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, mevrouw Brigitte
Grouwels, mevrouw Mieke Van Hecke, mevrouw Ingrid
van Kessel ;

de heren Frans De Cock, Karel De Gucht, André Denys,
Cis Schepens ;

de heer Jean Geraerts, mevrouw Marleen Van den Eynde,
de heer Roland Van Goethem ;

mevrouw Hilde Claes, de heer Robert Voorhamme ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Dirk De Cock.

INHOUD

Blz.

I.	Gedachtewisseling met mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, ter voorbereiding van de Conferentie van Europese ministers bevoegd voor het hoger onderwijs in Praag op 19 mei 2001.....	4
A.	Toelichting door de minister.....	4
B.	Vragen en opmerkingen van de leden.....	5
II.	Verslag uitgebracht door mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de Conferentie van Europese ministers bevoegd voor het hoger onderwijs in Praag op 19 mei 2001	6
A.	Toelichting door de minister.....	6
B.	Vragen en opmerkingen van de leden.....	7

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid organiseerde op donderdag 17 mei 2001 met mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, een gedachtewisseling over de implementatie van de Sorbonne- en Bolognaverklaring.

Tot deze gedachtewisseling werd besloten tijdens de behandeling van de interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de implementatie van de Sorbonne- en Bolognaverklaring op 18 april 2001 (*Parl. Hand.*, VI. P., 2000-2001, nr. C148 – OND18). Daarin werd afgesproken dat de minister voor zij naar de Conferentie van Europese ministers bevoegd voor het hoger onderwijs in Praag op 19 mei 2001 zou gaan, met de Commissie daarover van gedachten zou wisselen.

Op dinsdag 29 mei 2001 bracht mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, verslag uit over de Conferentie van Europese ministers bevoegd voor het hoger onderwijs in Praag op 19 mei 2001.

I. Gedachtewisseling met mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, ter voorbereiding van de Conferentie van Europese ministers bevoegd voor het hoger onderwijs in Praag op 19 mei 2001

A. Toelichting door de minister

De minister geeft vooraf een samenvatting van de stand van zaken. Het doel van de Bolognaverklaring is tweeledig : komen tot een doorzichtig hoger onderwijslandschap en een leesbare diplomastructuur. Er is een duidelijke behoefte aanwezig om naast het economisch belang van een eengemaakt Europa, aandacht te besteden aan een cultureel Europa. Onderwijs staat daarbij centraal.

De implementatie van de Bolognaverklaring zet het Vlaams tertiair onderwijs voor een complexe oefening, maar biedt ook enorme mogelijkheden om dit tertiair onderwijs in de kennismaatschappij in te passen. Voor een kleine regio als Vlaanderen is het van essentieel belang om er als eerste bij te zijn en het voortouw te nemen.

Het debat over de implementatie van de Bolognaverklaring is pas vrij recent in de openbaarheid ge-

bracht. De minister vroeg eerst de Vlior en de Vlhora advies hieromtrent uit te brengen. Zij stelt vast dat deze instellingen op twee jaar tijd naar elkaar zijn toegegroeid. De interesse van de publieke opinie voor dit thema is recent aangewakkerd.

Het is haar bedoeling in eerste instantie een principeel dossier aan de Vlaamse regering voor te leggen, zodat in het najaar 2001 het decreet kan worden opgesteld.

Bij de implementatie van de Bolognaverklaring staan er voor de Vlaamse regering twee elementen centraal : de bewaking en verhoging van de kwaliteit, en de versterking van de democratisering van het hoger onderwijs waarbij er geen sprake kan zijn van een studieduurverlenging. In vergelijking met de Europese landen is het kwaliteitsniveau van het Vlaams tertiair onderwijs immers voldoende hoog.

De minister stelt dat er in ieder geval een Europees accrediteringssysteem zal moeten worden ingevoerd. Dit systeem zal bestaan uit 2 elementen : een inhoudelijk element enerzijds, namelijk het bijsturen van de opleidingen en het afstellen van opleidingen op elkaar, en anderzijds het uitreiken van de master- en bachelortitels. Zij heeft reeds verklaard vanaf het academiejaar 2002-2003 met het uitreiken van deze titels te starten. Zij zal daarbij niet wachten op een definitief accrediteringssysteem. Het is de bedoeling dat de studenten bij een finalisering van een opleiding van minimum 3 jaar aan de hogescholen en na minimum 4 jaar aan de universiteiten deze diploma's krijgen uitgereikt.

Zij streeft ernaar om samen met Nederland een orgaan op te richten dat moet instaan voor de accreditering. Het ligt in haar bedoeling daar ook andere, eerder kleinere, landen of regio's bij te betrekken. De samenwerking met Nederland stoelt vooral op de gemeenschappelijke taal en op de reeds bestaande samenwerking inzake onderwijsvisites.

De Conferentie van Praag van 19 mei 2001 is duidelijk geen eindpunt, maar wel een tussenfase om aan de diverse participerende landen een stand van zaken van de implementatie van de Sorbonne- en Bolognaverklaring op te vragen. Nederland en Vlaanderen zullen van deze gelegenheid gebruik maken om op deze conferentie hun gezamenlijk initiatief inzake accreditering aan te kondigen.

Tot slot stelt zij nog dat er op de conferentie weinig tijd tot een inhoudelijke discussie zal zijn vermits 32 landen hieraan deelnemen. Zij hoopt vooral via

informele contacten tot een aantal afspraken te kunnen komen.

B. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Luc Martens* onderstreept het belang van een gemeenschappelijk accrediteringssysteem dat Vlaanderen in samenwerking met Nederland wil opzetten. In Nederland zou men reeds rond zijn met een voorontwerp van wet terzake. Hij vraagt hoe de timing en afstemming tussen de financiering, het toelatingsbeleid en de accreditering zal gebeuren en welke afspraken met Nederland hieromtrent zijn gemaakt. In Nederland hebben deze twee kamers betrekking op respectievelijk het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk hoger onderwijs. Het hoger onderwijs in Vlaanderen heeft echter geen identieke opdeling als dat in Nederland. Zal Vlaanderen het Nederlandse model overnemen waarbij men tot één gemeenschappelijk orgaan zal komen, met twee kamers ?

Een tweede onduidelijkheid voor de heer Martens betreft de timing van het uitreiken van de nieuwe diploma's. Hij stelt dat de minister heeft aangekondigd in het academiejaar 2002-2003 de eerste master- en bachelordiploma's uit te zullen reiken, zonder te wachten op een definitief accrediteringssysteem. Hij vraagt wat de gevolgen hiervan zullen zijn voor die instellingen waarvan nadien blijkt dat ze niet voldoen aan de vereiste kwaliteitscriteria. Dit schept ook problemen naar de Franse Gemeenschap toe, vermits de minimumduur van de opleidingen en de voorwaarden tot het uitreiken van een diploma een federale materie is. Is hieromtrent reeds enige afstemming gebeurd ?

Verwijzend naar het pleidooi van de minister om de democratisering van het hoger onderwijs voorop te stellen, stelt hij dat hier ook het instroombeleid, de studiefinanciering, het modulair systeem, de flexibele studieloopbaan, validering van verworven competenties en dergelijke mee samenhangt. Hoe zal men bij de implementatie van de Bologna-verklaring hiermee rekening houden ?

De heer *Ludo Sannen* werpt op dat iedereen wellicht nog heel veel vragen heeft. Momenteel is er slechts een proces op gang gebracht om het hoger onderwijs te hervormen. Dit proces moet men aangrijpen om een aantal andere elementen te verbeteren. Dit vergt echter nog heel wat stappen en initiatieven.

Hij beaamt de houding van de minister met betrekking tot het belang van de accreditering en de democratisering. Hij is tevreden dat de minister in

Praag hier de nadruk zal op leggen. Voor wat de accreditering betreft, is hij van mening dat die bewaakt en gecontroleerd moet blijven door de overheid en een onderwijssysteem van één land moet overstijgen. In Praag kan nagegaan worden of iedereen op deze golflengte zit.

De democratisering houdt naast het niet verlengen van de studieduur ook het toegangsbeleid, de financiering van de opleidingen en de studiefinanciering in. Het is voor hem belangrijk dat deze verworvenheden die niet overal in Europa op eenzelfde manier worden toegepast, vrijgesteld en eventueel verspreid kunnen worden.

Ingaand op de opmerking van de heer Martens met betrekking tot de eventuele gevolgen van het uitreiken van master- en bachelordiploma's zonder definitieve accreditering, geeft hij aan dat dit een voorbeeld is van de procesmatige vooruitgang. Op een bepaald moment is terminologische duidelijkheid nodig, maar in de loop van het proces kan men immers al vaststellen of een bepaalde opleiding al dan niet aan een minimale kwaliteitsvereiste zal voldoen.

In dit kader vraagt hij of het de bedoeling is om alle opleidingen van academisch niveau aan de hogescholen de kans te geven een masterdiploma uit te reiken ? Hij verwijst daarbij naar de opleidingen kinesitherapie. Men creëert daarmee voor bepaalde opleidingen een academisering die misschien niet wenselijk is.

Tot slot vraagt hij of de conferentie in Praag afgesloten wordt met een nieuwe verklaring of een verfijning van het engagement inzake de Bologna-verklaring. Hij hoopt dat het toekomstig voorzitterschap van de Europese Unie in de tweede helft van 2001 gebruikt kan worden om bepaalde bekommernissen te versterken.

De heer *Julien Librecht* stelt dat het standpunt van zijn fractie 5 aandachtspunten omvat. Op de eerste plaats wil hij aandacht voor de sociale meerwaarde. Men moet vermijden dat men evolueert van een universitaire gemeenschap naar een universitaire markt.

Een tweede punt is de garantie voor een blijvende vrije studiekeuze. Ten derde hoopt hij dat de evolutie niet ontaardt in een academische eenheidsworst. Men moet erover waken dat de eigen waarden en normen in de Europese onderwijsruimte in stand worden gehouden. Een vierde aandachtspunt betreft het blijvend uitdragen van het universiteitsprincipe. Dit principe moet blijvend als fundament

worden beschouwd van onze beschaving. Tot slot vraagt hij erover te waken dat de veranderingen geschraagd worden door alle verworvenheden en consequenties van een Europese actieve welvaartsstaat.

– *Antwoord van de minister*

De minister reageert dat ook zijzelf nog met heel veel vragen zit. Het gaat immers over een proces dat in beweging is. Zij heeft duidelijke ideeën in wat dit moet uitmonden, maar heel wat is gaandeweg ook afhankelijk van evoluties buiten haar wil om. Zelfs bij de toekomstige uitvoering van het op te maken ontwerpdecreet zullen er zich wellicht nog heel wat nieuwe problemen stellen.

Zij benadrukt daarbij dat zij in Praag Nederland niet zal vertegenwoordigen, maar wel een gezamenlijke verklaring zal afleggen.

Zij antwoordt op een aantal vragen met betrekking tot het afleveren van de diploma's dat het de bedoeling is dat er in Vlaanderen een binair systeem blijft bestaan. De huidige tweecycli opleidingen aan de hogescholen blijven daar ingebed, maar zullen veel nauwer met de universiteiten kunnen samenwerken. De hogescholen zullen voor hun driejarige opleidingen en de universiteiten voor de eerste drie jaar het bachelordiploma kunnen afleveren. De universiteiten zullen vanaf de vierjarige opleidingen het masterdiploma kunnen toekennen. De hogescholen zullen meer gericht zijn op de arbeidsmarkt, terwijl dat voor de bachelors van de universiteiten minder het geval zal zijn.

Zij beaamt dat men deze diploma's al in het academiejaar 2002-2003 zal kunnen uitreiken. Dit is nog voor het accrediteringssysteem van toepassing zal zijn omdat de accreditering van alle opleidingen enkele jaren in beslag zal nemen. Dit is voor haar geen reden om te wachten met het uitreiken van de titels. Op het moment dat de accreditering van toepassing is, zullen de opleidingen moeten bewijzen dat men voldoende kwaliteit kan bieden. Het accrediteringssysteem zal onder meer voor opleidingen zoals de kinesitherapie een oplossing moeten geven.

Voor wat de democratisering betreft onderstreept zij dat dit ook haar zorg is. In september 2001 zal zij voor het hoger onderwijs starten met het nieuwe studietoelagensysteem waarover het parlement een voorstel van decreet heeft goedgekeurd (*Parl. St.*, VI. Parl., 2000-2001, nrs. 475/1 tot 4). Het is haar overtuiging dat er vrij snel een totaal nieuw studietoelagensysteem zal moeten worden opgesteld.

Waar het huidige systeem gekoppeld is aan de studiejaren, zal men zich in de toekomst meer richten op de studiepunten.

Ook het gebruik van de taal in het hoger onderwijs en de mogelijkheid om alle studenten de kans te geven in het buitenland te gaan studeren zijn elementen die in het democratiseringsdebat en de studiefinanciering moeten opgenomen worden.

Zij is het eens met de heer Sannen voor wat de creatie van een onafhankelijk orgaan inzake accreditering betreft voor Vlaanderen en Nederland samen en dat dit gecontroleerd moet worden door de overheid. De overheid moet daartoe een kader creëren.

De minister vervolgt dat de Conferentie in Praag enkel een stand van zaken zal opmaken zodat er niets kan worden afgedwongen. Er zal ook geen nieuwe verklaring uit voortvloeien, wel afspraken over een eventuele opvolging onder de vorm van studiedagen. Voor wat het toekomstig voorzitterschap van de Europese Unie betreft, stelt de minister dat de Europees Commissaris heeft laten verstaan in samenspraak met de huidige voorzitter deze problematiek op de agenda te willen plaatsen van de Europese onderwijsministerraad van 28 mei 2001. Als dit het geval is, zal dit automatisch ook op de agenda komen in november 2001 wanneer België deze onderwijsministerraad zal voorzitten.

II. Verslag uitgebracht door mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de Conferentie van Europese ministers bevoegd voor het hoger onderwijs in Praag op 19 mei 2001

A. Toelichting door de minister

De minister verklaart dat zij in het algemeen een positieve indruk heeft overgehouden van de conferentie in Praag. Geen enkele vertegenwoordiging wil het Bologna-proces afremmen. In totaal gaat het ondertussen al om 34 landen.

Vermits een aantal elementen van het proces moeten geconcretiseerd worden, dienen zich wel een aantal vragen aan. Tot op heden ging het om de principes, terwijl nu de implementatiefase is ingetreden. Daardoor stuit men op heel wat vragen die in de diverse landen ook anders moeten opgelost worden.

Daarbij stelde zij vast dat een aantal landen ervoor vrezen dat dit proces in de diverse landen met ver-

schillende snelheden zal verlopen. In dit kader was er een duidelijk verschil tussen enerzijds de West-europese en anderzijds de Oost- en Zuidoepese landen. Dit is echter onafwendbaar. Het is vooralsnog daarom onduidelijk hoe men al de onderwijs-systemen op elkaar zal kunnen afstemmen.

Vervolgens vermeldt zij een aantal problemen die tijdens de conferentie werden aangebracht :

- de accreditering

Sommige landen staan hier volledig voor open, terwijl anderen nog heel wat vragen hebben over de manier waarop men hierop kan inspelen. Zij stellen zich de vraag hoe zij hun onderwijssysteem kunnen vergelijken zonder er uiteindelijk slechter uit te komen.

Het voorstel van Vlaanderen en Nederland om in september of oktober 2001 over de accreditering studiedagen te organiseren, heeft veel interesse opgewekt. Er blijkt nl. veel nood te zijn aan duidelijkheid en discussie over dit onderwerp om uiteindelijk tot een gezamenlijke oplossing te kunnen komen.

- de mobiliteit

De Bolognaverklaring heeft onder meer tot doel de mobiliteit van de studenten te verhogen. Dit mag er echter niet toe leiden dat enkel de financieel meest begoede studenten hiervoor in aanmerking zouden komen. Men zal hiermee rekening moeten houden bij de aanpassing van het studietoelagensysteem.

- het taalgebruik in het hoger onderwijs

Als men de vraag stelt naar de mate waarin men het hoger onderwijs open zal stellen, leidt dit tot het gebruik van de taal in dat onderwijs. De Nederlandse taal is voor heel wat buitenlandse studenten een belangrijke drempel om in Vlaanderen te komen studeren. Dit gaat ook op voor heel wat andere landen. Enkel het U.K. heeft op dit vlak een bevoorrechte positie.

- de open toegang van het hoger onderwijs

Het hoger onderwijs in Vlaanderen hanteert een zeer open toegangssysteem. Andere landen hebben heel wat vragen van ongeloof bij dit zeer democratische systeem. In tal van andere landen ligt het in-

schrijvingsgeld veel hoger of zijn er algemene toelatingsexamens. Dit heeft ook nevenaspecten, zoals de trend waarbij studenten in landen gaan studeren waar diploma's als het ware 'gekocht' worden. Zij vindt dit element voor Vlaanderen van groot belang omdat men er in ieder geval moet voor hoeden dat de kwaliteit van onderwijs er niet op achteruit gaat.

De minister laat zich positief uit over de rol van de studenten tijdens de conferentie. Zij hebben actief deelgenomen en hebben vooral met betrekking tot de mobiliteit en de democratisering hun stem laten horen. Er is hen beloofd dat zij bij de verdere opvolging betrokken zullen worden. Zoals dat reeds onder het Frans en Zweeds voorzitterschap van de EU het geval was, zal er ook onder het Belgisch voorzitterschap een studentenconferentie over mobiliteit en democratisering worden georganiseerd.

Tot slot stelt zij dat er ook een dualiteit is in de evolutie van het hoger onderwijs in de EU-landen enerzijds, en de andere landen anderzijds. Daarbij kwam de rol van de Europese Commissie sterk aan bod.

B. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Luc Martens* vraagt naar een stand van zaken met betrekking tot de omzetting van het Bologna-proces naar de situatie in de Vlaamse Gemeenschap. Er zou hierover een conceptnota circuleren die een resultaat zou zijn van een interkabinettenwerkgroep. Als men de Commissie ernstig neemt, verwacht hij dat dergelijke nota's ook in de Commissie kunnen besproken worden zodat alle fracties ernstig worden genomen. Zoniet moet de meerderheid zijn eigen verantwoordelijkheid dragen.

Hij waarschuwt alvast dat zijn fractie niet akkoord zal kunnen gaan met een vorm van subregionalisme waarbij men op subregionaal niveau aan clustervorming zou doen. Een dergelijk denken zou volledig haaks staan op de ideeën van de Bologna-verklaring.

Het zou ook verderfelijk zijn een ideologische tweestrijd op te zetten met het oog op de uitsluiting van een bepaalde groep die dan gedwongen wordt elkaar te vinden.

Hij is tevreden dat de minister belang hecht aan de rol van de studenten zodat er niet eenzijdig aandacht zal zijn voor de structuren. Uiteindelijk gaat het immers om de student die aangezet moet wor-

den levenslang te leren en daarmee zijn eigen project kan ontwikkelen.

Hij wil er tevens voor hoeden dat er zich een nieuwe opdeling en tegenstelling in het tertiair onderwijs zou voordoen. Daarbij zou men uitkomen bij enerzijds de academische opleidingen, van universiteiten en hogescholen, en het ééncyclusonderwijs anderzijds. Het gevaar dreigt dat men te zeer aandacht besteedt aan de academisering van de opleidingen, en minder aan de dynamiek van de Bologna-verklaring voor het ganse hoger onderwijs.

De heer *Julien Librecht* vraagt wat de mening is van de minister bij de twee snelheden waarmee het Bolognaproces zich verderzet in enerzijds de West-europese en de andere landen. Hij ziet geen tegenstelling tussen deze ontwikkeling en het Bolognaproces zelf.

Vlaanderen en Nederland zouden een voortrekkersrol spelen in de uitwerking van de accreditering. Een verslag over de conferentie in Praag stelde dit voorstel voor als een proefproject. Hij vraagt of het hier gaat om een intentieverklaring, dan wel om een echt project.

Tot slot vraagt de heer Librecht hoe een groot aantal landen, in casu 31, ondanks hun aantal tot concrete afspraken kunnen komen.

De heer *Ludo Sannen* vraagt hoe hij zich “de interesse” van de andere landen voor het project van Nederland en Vlaanderen met betrekking tot de accreditering moet voorstellen. Is dit een afwachende interesse of willen de andere landen actief een rol spelen ?

Met betrekking tot het open toegangsbeleid in Vlaanderen vraagt hij of andere landen dit beleid eventueel ook bekritiseren ?

Vervolgens stelt hij dat de studietoelagen terecht zullen moeten herbekeken worden. In dit kader vraagt hij of men het er reeds over eens is dat deze toelagen, met het oog op een verhoogde mobiliteit van de studenten, door de landen waar men gaat studeren, dan wel waar men vandaan komt, zullen worden verstrekt.

Hij reageert op de opmerking van de heer Martens met betrekking tot de conceptnota dat die nota reeds wijd verspreid is in de sector van het hoger onderwijs. Deze nota is een voorbereidende tekst en zal aanleiding geven tot een visietekst terzake. Die visietekst zal in het parlement worden besproken, voordat men start met het uitschrijven van een

decretaal regeling. Dit is voor hem een normale gang van zaken.

De heer *Gilbert Van Baelen* is tevreden over het feit dat de onderwerpen waar men in Vlaanderen in het kader van de Bolognaverklaring mee geconfronteerd wordt, ook elders leven. Hij sluit zich aan bij de bekommernissen van de heer Sannen om een aantal zaken in overleg met die landen te bekijken.

Ten aanzien van de heer Martens stelt hij dat de commissie op regelmatige wijze wordt ingelicht over de gang van zaken. Bovendien wordt er op het veld zeer druk gesproken over de vermelde conceptnota, die voor hem een discussienota vormt.

De heer Van Baelen stelt dat de heer Martens tijdens een vorige gedachtewisseling over de Bolognaverklaring in het kader van de vorming van associaties duidelijk gepleit heeft voor een regionalisering. Dit is een tegenstelling met wat hij nu aanbrengt. Het is volgens hem ook niet de bedoeling een ideologische tweestrijd te ontketen in het hoger onderwijs.

Hij steunt de heer Martens in zijn bezorgdheid voor de ééncyclusopleidingen. Hij wil daar ook – zoals de minister het bij haar antwoord op een interpellatie van de heer Martens over de Bolognaverklaring met een werktitel heeft genoemd – de ‘postsecundaire volwasseneneducatie’ aan toevoegen. Het gevaar dreigt immers dat een upgradering van het hoger onderwijs, tot gevolg heeft dat er zich een lacune zal ontwikkelen met de andere opleidingen.

Hij besluit dat het belangrijkste element van de ganse hervorming de accreditering is. De manier waarop die gebeurt zal bepalend zijn om uit te maken welke opleidingen de minimale kwaliteitsstandaarden zullen kunnen halen.

De heer *Robert Voorhamme* leidt uit het verslag van de minister af dat men nog steeds in een ‘brainstormfase’ zit. Het proces dat men in Vlaanderen hanteert om de Bolognaverklaring te implementeren, dreigt ertoe te leiden dat het veld sneller zal gaan dan de regelgeving. Hij heeft dan ook heel wat concrete vragen.

Hij vraagt of er meer duidelijkheid is over de afspraken inzake de timing van de implementatie in de diverse landen. Zijn er concrete afspraken gemaakt ? Is er een finale datum vooropgesteld om

te bepalen of men al dan niet kan meedoen en overschakelt naar het nieuwe systeem ?

Hoever staan de afspraken met Nederland inzake accreditering ? Wordt dit geconcretiseerd ? Zijn er andere landen die hieraan willen meewerken ?

Is er overleg geweest met Wallonië ? Er zijn immers heel wat samenwerkingsverbanden tussen de instellingen van het hoger onderwijs.

De studiefinanciering vormt, naast de accreditering, volgens de spreker een cruciaal element. Als er hieromtrent geen afspraken en harmonisering kan worden opgebouwd, dreigt er een rauwe concurrentiesfeer te ontstaan.

Ten aanzien van de heer Martens stelt de heer Voorhamme met betrekking tot de zogenaamde conceptnota dat er een onderscheid moet gemaakt worden tussen meerderheids- en oppositiefracties. Het is wel logisch dat documenten die bij de betrokken instellingen ter raadpleging worden verspreid, ook aan de parlementsleden moeten bezorgd worden. Het is veiliger dat een parlements lid deze documenten via het parlement kan verkrijgen, dan via andere instellingen waar hij nadien 'dankbaar' moet tegenover zijn.

Hij hoopt dat men over de fracties heen zou streven naar een zo ruim mogelijke eensgezindheid over dit onderwerp. Dit houdt in dat ook de fractie van de heer Martens daar volwaardig moet bij betrokken worden en over alle documenten moet kunnen beschikken. Hij voegt hier tot slot aan toe dat een tweederde meerderheid geen aanleiding kan zijn voor enige vorm van chantage.

De heer *Kris Van Dijck* heeft de indruk dat de conferentie in Praag bleef steken in het polsen en aftasten zodat men geen verwachtingen hoefde te koesteren in een aantal besluiten. Vanuit deze vaststelling stelt hij een aantal vragen.

Uitgaande van de grote verscheidenheid in de diverse landen stelt zich op de eerste plaats de vraag naar het behoud van de kwaliteit. In die landen waar momenteel de kwaliteitsnorm hoog ligt, bestaat immers de vrees dat zij zullen moeten inleveren.

Vervolgens vraagt hij zich af hoe men de implementatie zal doorvoeren : met richtlijnen ? Gaat er een coördinatie gebeuren ?,

Ook de toegankelijkheid is voor de spreker essentieel. In dit kader verwijst hij naar de studietoela-

gen. Wie gaat men een studietoelage geven ? De studenten die hier komen studeren of de studenten die naar het buitenland gaan studeren ? Hier moeten de diverse deelnemende landen een eenvormig systeem op toepassen.

Tot slot verwijst hij naar de problematiek van het taalgebruik in het hoger onderwijs. Hij ziet dit niet als een probleem, maar wel als een culturele verrijking waarbij het belang van de meertaligheid wordt onderstreept.

– *Antwoord van de minister*

De *minister* herhaalt en beaamt dat er nog vele vragen onbeantwoord blijven. Het gaat tenslotte om een proces dat verder concreet moet worden ingevuld en gaandeweg antwoorden zal opleveren. Men kan ook niets anders verwachten vermits het proces amper een aantal jaren terug op gang is gebracht. De Bolognaverklaring zelf is pas op 9 juni 1999 ondertekend. Het belangrijkste besluit van de conferentie van Praag is in ieder geval dat al de betrokken landen verder willen werken aan het proces.

Het is volgens haar logisch dat dit debat gekoppeld wordt aan de discussie over het hoger onderwijs in Vlaanderen. Ook zij is ervan overtuigd dat de sector zelf een dynamiek zal ontwikkelen die het ganse proces niet meer zal kunnen tegenhouden. Zowel de studenten als rectoren en dergelijke zijn op dit vlak heel actief. Vlaanderen heeft er dan ook alle belang bij een voortrekkersrol te spelen. Dit kan men best doen met kleinere landen of regio's zodat via een bundeling van krachten een evenwicht kan bereikt worden met de traditionele grote landen, zoals Frankrijk, Duitsland of Groot-Brittannië.

Voor wat de opmerking van de heer Martens met betrekking tot de conceptnota betreft, stelt zij dat het zinloos zou zijn alle nota's die door haar medewerkers worden opgesteld, in de vorm van een discussietekst aan het parlement te bezorgen. Dergelijke nota's zijn immers voortdurend onderhevig aan verandering en hebben enkel het statuut van 'nota'. Die teksten moeten dan ook gebruikt worden op een manier die tegemoet komt aan dat statuut. Tot slot stelt zij dat nog nooit zoveel teksten en documenten aan het parlement werden overgemaakt als tijdens de afgelopen maanden.

Op dit ogenblik wisselt zij op basis van deze nota met de diverse actoren uit de sector van het hoger onderwijs via diverse wegen van gedachten. Het uiteindelijke doel daarvan is dat zij ernaar streeft

een zo ruim mogelijke consensus over deze nota te bereiken. Zij hoopt vervolgens op basis van die consensus een principetekst aan het parlement voor te leggen.

Zij vervolgt met betrekking tot de conferentie van Praag dat het niet de bedoeling is dat men in alle deelnemende landen zou komen tot eenzelfde identiek systeem, maar wel om te komen tot een transparantie van het hoger onderwijsstelsel. Die verscheidenheid vormt juist de rijkdom van Europa. Het is ook niet absoluut nodig dat de diverse landen op hetzelfde moment met het nieuwe systeem van start zouden gaan.

Zij wil in juni 2003 de eerste bachelor- en masterdiploma's uitreiken. Het accrediteringssysteem zal op dat moment nog verder moeten opgezet worden. Het is immers de bedoeling, zoals bij de ondertekening van de Bolognaverklaring in 1999 werd afgesproken, tegen 2009 dit definitief af te ronden. Zij is ervan overtuigd dat het voor een aantal landen belangrijk is dat bepaalde landen alvast van start gaan met het nieuwe systeem, zodat die gaandeweg daaruit kunnen leren en inspiratie uit kunnen putten. Zij is in ieder geval geen voorstander van een te ver gaande egalisering.

De minister bevestigt dat het groot aantal deelnemende landen de discussie niet vergemakkelijkt. Enerzijds zijn er de voordelen van een dergelijke conferentie omdat men dan weet waar men naar toe wil, maar anderzijds zijn er heel wat problemen van praktische aard. Om dit enigszins op te vangen werden er afspraken gemaakt over een opvolgingsconferentie in Berlijn in 2003, maar ook over een aantal studiedagen, tussentijdse congressen, werkgroepen, waar deelaspecten van het proces verder kunnen worden uitgediept.

Met betrekking tot de vragen over de bereidheid om mee te werken aan een accrediteringssysteem antwoordt zij dat er een aantal landen bereid zijn om mee te helpen denken en werken aan een dergelijk systeem, maar dat heel wat landen deze discussie eerder afwachten.

De open toegang van het Vlaamse hoger onderwijs werd in Praag niet in vraag gesteld, maar er werden wel heel wat vragen gesteld over de organisatie, de kostprijs, en dergelijke. Er werd geen kritiek geuit omdat dit deel uitmaakt van de eigenheid van een onderwijsstelsel. Zij heeft steeds benadrukt dit open toegangsbeleid te behouden omdat het een essentieel element is voor de democratisering van het hoger onderwijs.

Zij licht met betrekking tot de studietoelagen toe dat men hier nog niet over gedebatteerd heeft. Het voorbeeld vanuit andere landen is dat de student zijn beurs meebrengt vanuit het land waar men woont.

Zij geeft de heer Van Baelen gelijk dat men er zich moet voor hoeden dit debat niet ideologisch te voeren, alhoewel men dit gezien de onderwijsgeschiedenis niet volledig kan uitsluiten.

De discussie over het taalgebruik in het hoger onderwijs is volgens de minister geen probleem. De meeste landen gaan ervan uit dat men hieraan tijdens de eerstvolgende jaren niet veel zal tornen. Men beseft dat men een evenwicht moet zoeken tussen het behoud en het uitdragen van de eigen cultuur enerzijds en de verrijking van die cultuur door andere culturen. In deze context wordt telkens verwezen naar het belang van de meertaligheid. Zij verwijst daarbij naar het Europees jaar van de talen waarbij de Europese Commissie wil streven naar de grondige kennis van de moedertaal plus de basiskennis van twee andere talen.

De verslaggever,
Luc MARTENS

De voorzitter,
Gilbert VANLEENHOVE